

Position paper ter voorbereiding op het rondetafelgesprek in de Tweede Kamer

Betreft: Knelpunten en kansen in de overheidsbrede aanpak van misstanden binnen sekten en gesloten gemeenschappen

Ingediend door: Coaching- en adviespraktijk Met Nieuwe Ogen Kijken

Geachte leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,
Het huidige rijksbeleid rondom sekten en gesloten gemeenschappen in Nederland vertoont een structureel tekortschietende opvolging. Als expertiseorganisatie Met Nieuwe Ogen Kijken begeleiden en adviseren wij dagelijks slachtoffers, overheidsinstanties en media. Onze visie en kennis zijn geworteld in een combinatie van factoren: enerzijds eigen geleefde ervaring binnen een sekte, en anderzijds strategische en operationele ervaring opgedaan binnen de Politieorganisatie. Vanuit deze specifieke achtergrond zien wij dat overheidsdiensten proberen te helpen, maar dat het ontbreken van landelijke, rijksbreed gefaciliteerde kaders en instrumenten een effectieve aanpak in de weg staat. Kwetsbare burgers dreigen hierdoor tussen wal en schip te vallen.

De kern van het probleem ligt niet bij de operationele diensten, maar in het ontbreken van een centrale, formele en door het Rijk structureel gefaciliteerde structuur. Binnen de Politie is het thema ondergebracht bij het Netwerk Divers Vakmanschap, waar een paar betrokken politiemedewerkers dit werk als neventaak naast hun reguliere fulltime politietaken uitvoeren. Een dergelijk zwaar maatschappelijk vraagstuk is te groot en te complex om het op deze manier helemaal te kunnen ondervangen. Lokale en kleinschalige initiatieven kunnen niet de structurele oplossing zijn voor een probleem dat vraagt om rijksregie. Het ontbreken van een stevige landelijke verankering en faciliteiten vanuit de landelijke politiek zorgt ervoor dat de opvolging tekortschiet, waardoor de urgentie op het hoogste bestuurlijke niveau door de jaren heen is onderschat.

In onze praktijk bij Met Nieuwe Ogen Kijken begeleiden wij tientallen slachtoffers, naasten en uitstappers. De omvang van de casuïstiek die ons bereikt vormt echter slechts het topje van de ijsberg. De toestroom is groot, waardoor wij door de aanhoudende hoeveelheid aanmeldingen genoodzaakt zijn geweest een cliëntenstop in te stellen. Dit is een pijnlijk maar helder signaal. Het aantal plekken waar slachtoffers terecht kunnen en waar de juiste kennis en expertise aanwezig is, is beperkt. Slachtoffers kampen met een verlammende angst voor totale sociale uitsluiting en intimidatie of fysieke vergelding. Daarnaast worden zij geconfronteerd met een diep ingeprente angst voor de buitenwereld, die door de gesloten gemeenschap vaak als vijandig is afgeschilderd. Deze psychologische barrières maken de stap naar reguliere instanties groot, waardoor slachtoffers in de kou blijven staan.

Daarbij moet nadrukkelijk worden gesteld dat deze personen veelal slachtoffer zijn van ernstige strafbare feiten. Achter de gesloten deuren van deze gemeenschappen vinden structureel delicten plaats zoals mishandeling, seksueel misbruik, (arbeids)uitbuiting, financiële oplichting en vrijheidsberoving. Deze strafbare gedragingen worden bewust ingezet en in stand gehouden door dwingende controle en psychische manipulatie. Binnen gesloten gemeenschappen is er sprake van een geraffineerd en sluipend proces waarbij de autonomie en het kritisch denkvermogen van het individu systematisch worden afgebroken. Slachtoffers worden psychisch volledig afhankelijk gemaakt van de groepsleiding of de gemeenschap. Deze dwingende controle uit zich niet altijd in direct fysiek geweld,

maar in een allesomvattende regulering van het dagelijks leven, isolatie van vertrouwde sociale netwerken, en het creëren van een diep schuldgevoel. Omdat deze vorm van onvrijheid zich onzichtbaar achter de voordeur afspeelt en het slachtoffer door de psychische manipulatie vaak zélf gelooft dat deze situatie juist is, blijft de problematiek voor de buitenwereld lange tijd volledig verborgen en blijven strafbare feiten onbestraft.

Sinds de sluiting van Sektesignaal door het toenmalige ministerie is er een gapend gat ontstaan in de centrale informatiepositie van de overheid. Hoewel de oprichting van FIER als een eerste goede stap mag worden gezien, kan de huidige invulling voor deze specifieke doelgroep nog verbeteren. Een benadering die hoofdzakelijk steunt op digitale chatfuncties sluit niet voldoende aan bij de belevingswereld en de dwingende isolatie waarin slachtoffers van sektes zich bevinden. Problematischer is echter dat er vanwege privacywetgeving geen centrale data en trends over actieve sekten in Nederland wordt gedocumenteerd. Zonder een dergelijke centrale informatiepositie is het voor zowel gemeenten, hulpverlening als opsporingsdiensten onmogelijk om patronen tijdig te herkennen en een effectieve, integrale follow-up op deze strafbare gedragingen te organiseren.

Wij worden via omwegen nog altijd benaderd door journalisten, politiecollega's, gemeenten en slachtoffers uit binnen- en buitenland. Professionele hulpverleners en operationele politieteam's kunnen in de praktijk vastlopen omdat de reguliere, algemene werkprocessen niet voldoende zijn ingericht op de unieke, destructieve dynamiek van sektarische structuren. Men mist de specialistische kennis om de subtiele signalen van dwingende controle en psychische manipulatie vroegtijdig te herkennen en de gepleegde strafbare feiten juridisch of zorginhoudelijk juist te duiden.

De benodigde expertise is in het land wel degelijk aanwezig, maar deze is momenteel versnipperd en mist een stevige landelijke borging. Om een effectieve vuist te kunnen maken tegen de misstanden binnen gesloten gemeenschappen, is het noodzakelijk dat de landelijke overheid haar verantwoordelijkheid neemt en de regie naar zich toe trekt. Er is behoefte aan een structureel gedragen aanpak waarin een centraal landelijk expertisecentrum wordt ingericht. Dit centrum moet niet alleen zorgdragen voor advies, maar moet ook actief trends en strafbare patronen documenteren om zo de ketenpartners — waaronder de Politie — te voeden en te faciliteren met de juiste handvatten voor het bieden van juiste zorg, effectieve opsporing en vervolging. Wij danken u voor de gelegenheid om deze inzichten met uw commissie te delen en lichten onze expertise tijdens het rondetafelgesprek graag nader toe.

Met vriendelijke groet,

Jan van der Winden en Gerrie Bakker

[Met Nieuwe Ogen Kijken](#)